

6. ΡΟΛΟΣ ΠΡΟΛΟΓΟΥ / ΕΠΙΛΟΓΟΥ – ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΘΕΜΑΤΩΝ – ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Κριτήριο 14447

Εκφώνηση : Ο ρόλος του προλόγου σε ένα Κείμενο είναι να εισαγάγει τον αναγνώστη στο θέμα και να του κεντρίσει το ενδιαφέρον. Πιστεύεις ότι η εισαγωγή στο Κείμενο 1 υπηρετεί τους παραπάνω στόχους και πώς;

Τα παιδιά στο εξωτερικό, οι ηλικιωμένοι γονείς μόνοι

Την απόσταση των 8.000 χιλιομέτρων που χωρίζει το Μίσιγκαν από τον Θεσσαλικό Κάμπο δεν τη διανύεις εύκολα. Ο 52χρονος χρηματοοικονομικός σύμβουλος Τζορτζ Παπαδόπουλος, όμως, έχει συνηθίσει το μακρύ ταξίδι. Έχουν περάσει πάνω από 30 χρόνια από τότε που έφυγε για τις ΗΠΑ για σπουδές, όπου και παρέμεινε δημιουργώντας μια επιτυχημένη καριέρα και μια ευτυχισμένη οικογένεια. Όμως, η σκέψη δεν ξεμακραίνει από τη Λάρισα, όπου ζει η μητέρα του. Είναι καλά; Πότε θα χτυπήσει το τηλέφωνο για κάτι επείγον; [...]

Είναι μια νέα πραγματικότητα για την ελληνική κοινωνία. Σε μια χώρα όπου η οικογένεια ήταν ο βασικός πυλώνας φροντίδας των ηλικιωμένων, σήμερα πολλοί γονείς γερνούν μόνοι, μακριά από τα παιδιά τους τα οποία έχουν στήσει τις ζωές τους στο εξωτερικό. Ο καθηγητής Ψυχιατρικής στο Αιγινήτειο Νοσοκομείο κ. Αντώνης Πολίτης, παρατηρεί τα τελευταία χρόνια να εμφανίζονται στο νοσοκομείο και τα ειδικά ιατρεία όλο και περισσότεροι ηλικιωμένοι με προβλήματα μνήμης, οι οποίοι είναι μόνοι. «Αυτό που βλέπουμε είναι ότι εκτός από τους ανθρώπους που είναι μοναχικοί, υπάρχει και ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων που είναι μόνοι γιατί τα παιδιά τους έχουν φύγει στο εξωτερικό».

Πρόκειται για παιδιά του λεγόμενου brain drain, τη διαρροή εγκεφάλων που βέβαια είχε ξεκινήσει «στάγδην» πολύ πριν από την οικονομική κρίση, τα οποία μετανάστευσαν πριν από 20-30 χρόνια για σπουδές ή δουλειά και παρέμειναν στο εξωτερικό. Σήμερα, οι γονείς αυτών των παιδιών αρχίζουν να γερνούν, πλησιάζοντας ή ξεπερνώντας τα 80, εμφανίζοντας πια προβλήματα νοητικής και σωματικής έκπτωσης. «Αρχίζουν να γεννώνται δυσκολίες το πώς τα παιδιά θα φροντίζουν αυτούς τους γονείς. Έχει δημιουργηθεί ένα κενό φροντίδας» λέει ο κ. Πολίτης, που τονίζει ότι το φαινόμενο θα ενταθεί καθώς θα μεγαλώνουν οι γονείς των μεταναστών της κρίσης. «Μαζί με το brain drain, υπάρχει και το care drain. Την περίοδο της κρίσης, εκτός από ένα μεγάλο κομμάτι εξειδικευμένου προσωπικού, έφυγε από τη χώρα και ένα κομμάτι της φροντίδας. Σε βάθος χρόνου, όταν οι γονείς τους φτάσουν τα 80, θα δημιουργηθεί ένα κενό φροντίδας που δεν ξέρω αν είμαστε έτοιμοι να καλύψουμε».

[...]Οι ειδικοί θεωρούν κρίσιμο να μην υπάρχει απομόνωση αυτών των ανθρώπων. «Είναι σημαντικό να στήνονται γέφυρες επικοινωνίας με την τοπική κοινωνία και πρέπει αυτές οι γέφυρες να χτίζονται από νωρίς ώστε μετά να υπάρχει η δυνατότητα πρόληψης. Τα ΚΑΠΗ μπορούν να παίζουν σημαντικό ρόλο σε αυτό, όπως και οι δήμοι. Να μην απομονώνονται οι ηλικιωμένοι στο σπίτι. Η απομόνωση στο σπίτι

λειτουργεί πάντα αρνητικά. Μια υπηρεσία που θα πρέπει επίσης να ενισχυθεί είναι η φροντίδα κατ' οίκον», καταλήγει ο κ. Πολίτης.

Απάντηση: Η εισαγωγή στο Κείμενο 1 υπηρετεί τους στόχους του προλόγου. Εισάγει στο θέμα, καθώς με αφετηρία την περίπτωση του Τζ. Παπαδόπουλου (πραγματικό γεγονός) γίνεται λόγος για τη μετανάστευση των Ελλήνων στο εξωτερικό. Προβληματίζει για το ποιος θα αναλάβει τη φροντίδα των ηλικιωμένων γονιών τους και κεντρίζει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Επομένως, ο πρόλογος ανταποκρίνεται στους δύο κύριους στόχους που υπηρετεί στο Κείμενο.

2. Κριτήριο 14471

Εκφώνηση : Ποιος είναι ο ρόλος της τελευταίας παραγράφου του Κειμένου 1 σε σχέση με το υπόλοιπο Κείμενο; Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση και να εξηγήσετε πού αποσκοπεί η συντάκτρια με αυτή την επιλογή.

- α. συνάγεται το συμπέρασμα
- β. διαμορφώνεται ένας ορισμός
- γ. παρατίθεται ένα παράδειγμα
- δ. προτείνονται λύσεις

Είμαστε ό,τι φοράμε;

Όποια δουλειά κι αν κάνουμε, όποιες και να είναι οι ιδιότητες και οι ρόλοι μας, το ντύσιμο είναι ένας «κανόνας» από τον οποίο κανένας δε γλιτώνει, ακόμη κι αν το θέλει. Μάλλον, βέβαια, κανείς δεν το θέλει. Όσο βασανιστικό κι αν είναι ενίοτε (και για κάποιους και κάποιες το καθημερινό ντύσιμο είναι συχνά ένα «μαρτύριο»), όλοι θέλουμε να ντυνόμαστε, όχι μόνο για να μην κρυώνουμε, για να σκεπάσουμε τη γύμνια μας ή για να προστατεύουμε το σώμα μας. Το ντύσιμο είναι η προετοιμασία μας για να «βγούμε στη σκηνή» της ζωής.

Όμοια με το θέατρο, αλλάζουμε κοστούμια ανάλογα με το έργο, τη σκηνή, τον ρόλο, τα συναισθήματα. Είτε ντυνόμαστε με την τελευταία λέξη της μόδας είτε φοράμε και ξαναφοράμε τα ρούχα που πιστεύουμε ότι μας ταιριάζουν (ακριβά, φθηνά, φανταχτερά, σεμνά, μαύρα ή πολύχρωμα), το ένδυμα είναι μια απεικόνιση του εσωτερικού μας κόσμου που δείχνουμε σε όλους. Μπορούμε, άλλωστε, να το διαπιστώσουμε και στον εαυτό μας. Όταν βρεθούμε σε μια αίθουσα με κόσμο, όταν είμαστε καλεσμένοι μαζί με ανθρώπους που γνωρίζουμε λίγο ή καθόλου σε ένα φιλικό σπίτι, τι είναι αυτό που μας κάνει να διαμορφώσουμε μια πρώτη εντύπωση για τους γύρω μας; Μια εικόνα που, σαν να ρίχνουμε μια ματιά σε φωτογραφία, σαν ένα «σκανάρισμα», μας δίνει τις πρώτες πληροφορίες για τον άνθρωπο που έχουμε απέναντί μας. [...]

Το ντύσιμο είναι μια μορφή επικοινωνίας. Βρίσκεται ακριβώς στο σύνορο (και είναι ένα σύνορο) μεταξύ του εσωτερικού μας κόσμου και του εξωτερικού, του κοινωνικού κόσμου. Ανήκει σε εμάς, είναι κομμάτι μας, αφού το επιλέγουμε και το φέρουμε πάνω μας, και ταυτόχρονα είναι κάτι που βρίσκεται ήδη έξω από εμάς. Μπορούμε να πούμε ότι με αυτά που φοράμε έχουμε μια πολύ προσωπική συνομιλία με τον

κόσμο, έτσι όπως τον αντιλαμβανόμαστε. Είναι αξιοθαύμαστο το πώς το ντύσιμο μπορεί να είναι ταυτόχρονα ένα παραβάν που μας κρύβει και μια οθόνη που μας προβάλλει!

Η Αννέτα είναι μια πολύ έξυπνη και πνευματώδης, επιτυχημένη επιστήμονας. Είναι 38 ετών, είχε έναν αποτυχημένο γάμο στα 27 της που κράτησε ενάμιση χρόνο και από τότε ζει μόνη. Τα ρούχα της συχνά φέρνουν σε αμηχανία τους γύρω της. Πράσινη φαρδιά μακριά φούστα, πολύχρωμο φαρδύ πουκάμισο, γιλέκο από απομίμηση δέρματος, κάπως παλιωμένα μοκασίνια και, μαζί με αυτά, μια έκφραση που είναι σαν να λέει «Δεν αισθάνομαι καθόλου άνετα». Σε εκμυστηρεύσεις σε μια φίλη παραδέχεται ότι δεν αισθάνεται καθόλου γυναίκα, ότι μόνο με την άσπρη, ουδέτερη ποδιά του εργαστηρίου, που είναι ίδια για άνδρες και γυναίκες, νιώθει άνετα. Αισθάνεται ότι δεν ξέρει ποια και πώς θέλει να είναι σαν γυναίκα και γι' αυτό προτιμά να κρύβεται πίσω από ρούχα ουδέτερα, που δεν αρέσουν ούτε στην ίδια. Δεν της είναι αδιάφορο το τι εντύπωση δίνει στους άλλους, αλλά έχει παραιτηθεί. Αυτό ακριβώς είναι το μήνυμα που δίνουν και τα ρούχα της.

Απάντηση: Το γ.

Με το παράδειγμα η συντάκτρια επεξηγεί, αποσαφηνίζει και αναδεικνύει με έναν πιο γλαφυρό και ελκυστικό τρόπο μία περίπτωση κατά την οποία διαπιστώνεται η σύνδεση ενδύματος και κοινωνικής ταυτότητας – εσωτερικού κόσμου/ιδιοσυγκρασίας. [Απάντηση στην οποία η στοχοθεσία τίθεται αόριστα χωρίς αναφορές στο συγκεκριμένο Κείμενο θεωρείται ημιτελής.]

3. Κριτήριο 15146

Εκφώνηση : Σκοποί του προλόγου σε ένα Κείμενο είναι να εισαγάγει τον αναγνώστη στο θέμα και να κεντρίσει το ενδιαφέρον του. Πώς επιτυγχάνει τα παραπάνω ο συγγραφέας του Κειμένου 1;

Κοινωνικά δίκτυα

«Έχουμι κι – πώς του λέτι; – Γουί Φι» είπε ο ηλικιωμένος ιδιοκτήτης των ενοικιαζόμενων δωματίων. «Ιπειδή όμως δεν τα ξέρου αυτά, τουν κωδικό θα τουν βρείτι γραμμένου 'κεί da». Ακριβώς επειδή διέθετε «Γουί Φι» τον είχαμε επιλέξει. Εξάρτηση από την τεχνολογία; Θα το έλεγα δώρο τής τεχνολογίας. Με το WiFi, την ασύρματη σύνδεση στο Διαδίκτυο, έχω την πληροφορία όταν τη θέλω, «ταξιδεύω» ακόμα και αναπαύομαι ακίνητος, ψυχαγωγούμαι, επικοινωνώ. Τσεκάρουμε λοιπόν αν το «Γουί Φι» τού παππού είχε σημασία κάμπονα (την έχω πάθει πολλάκις, επιλέγοντας ξενοδοχεία που υπόσχονται Internet αλλά αποκρύπτουν επιμελώς ότι η ταχύτητα σύνδεσης είναι τόσο χαμηλή ώστε δεν υπάρχει περίπτωση να μπει) και ξεκινήσαμε για μια πρώτη βόλτα.

Στάση στη μοναδική καφετέρια για παγωτό. Στα γύρω τραπέζια δεκάδες παιδιά, μόνα τους ή σε παρέες, βυθισμένα σε κομπιούτερ και tablets. Εξω οι γονείς τους και οι γονείς των γονιών τους βόλταραν. Μέσα, τα νιάτα του χωριού ζούσαν σε μια δική τους, παράλληλη πραγματικότητα, η οποία δεν διασταυρωνόταν με την πραγματικότητα των δικών τους. Έβγαλα και εγώ την ταμπλέτα μου, ζήτησα τον κωδικό τού WiFi.

Κοίταξα προς το παράθυρο: η ορεινή φύση με καλούσε να βγω. Κοίταξα την οθόνη μου: κάτι πολύχρωμα πλασματάκια με καλούσαν να τα πετύχω με ένα μπαλόνι γεμάτο νερό. Βόλτα ή παιχνίδι; Ιδού η απορία. «Ντροπή», είπαμε, «για να ξεφύγουμε από τα κομπιούτερ ήρθαμε!». Βγήκαμε. Σκέφτομαι τώρα ότι ίσως να είμαστε η τελευταία γενιά που μάς απασχολούν τέτοια διλήμματα. Ότι ζούμε μια μοναδική τεχνολογική επανάσταση που μπορεί να μάς αλλάξει εντελώς. Αυτό με τρομάζει. Η πρόοδος όμως δεν πρέπει να με τρομάζει. Πρέπει;

ΥΓ.: Η διαφορά είναι πως εμείς που μεγαλώσαμε χωρίς WiFi και που η καθημερινότητά μας δεν αποτυπωνόταν καρέ-καρέ σε κοινωνικά δίκτυα, διατηρούμε (ίσως) ακόμα τις άμυνές μας απέναντί τους. Εν αντιθέσει με τα σημερινά παιδιά, διαθέτουμε τον τρόπο να αποδράσουμε, έστω προσωρινά, από τον ψηφιακό μας εγκλεισμό...

Απάντηση: Ο συγγραφέας επιχειρεί να κεντρίσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη:

α) με την πρωτότυπη επιλογή του να αποδώσει σε ευθύ λόγο, και μάλιστα στο τοπικό, γλωσσικό – προφορικό ιδίωμα, τα λόγια τού παππού – ξενοδόχου, προβάλλει ένα χιουμοριστικό στιγμιότυπο που προκαλεί το ενδιαφέρον τού αναγνώστη,

β) με τη εναλλαγή τού α' ενικού και του α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου η αφήγηση παίρνει τη μορφή ατομικής ή ομαδικής βιοματικής εμπειρίας,

γ) με τη χρήση λέξεων και όρων που έχουν σχέση με το διαδίκτυο ή τονίζουν τον ρόλο του (WiFi, ασύρματη σύνδεση, ταχύτητα σύνδεσης, ψυχαγωγούμαι, επικοινωνώ)

Από την άλλη, η αναφορά στο διαδίκτυο και στην τεχνολογία λειτουργούν ως αφετηρία προβληματισμού για το θέμα του Κειμένου.

4. Κριτήριο 14790

Εκφώνηση : Η τελευταία παράγραφος του Κειμένου 1 λειτουργεί ως επίλογος. Πώς επιβεβαιώνεται ο δομικός της ρόλος από όσα αναφέρονται σε αυτήν;

Τα όρια ως αγάπη για τους εφήβους

Οι έφηβοι χρειάζονται όρια, τα οποία θα αποτελέσουν προστατευτικά πλαίσια για εκείνους. Η περίοδος της εφηβείας μοιάζει με άγνωστη διαδρομή. Όσο έχουν κοντά τους ένα χάρτη, τόσο πιο εύκολα θα την διανύσουν. Καθετί, που δεν είναι χαρτογραφημένο, θα αποτελέσει πρόκληση με οδυνηρές επιπτώσεις για τους ίδιους, αλλά και για τους γονείς.

Για παράδειγμα, οι έφηβοι χρειάζεται να γνωρίζουν τις ώρες που θα πρέπει να επιστρέφουν στο σπίτι. Ακόμα κι αν υπάρξουν παραβιάσεις από κείνους, τους είναι αναγκαίο να γνωρίζουν ότι οι γονείς τους έχουν βάλει ένα πλαίσιο, αλλιώς θα δημιουργήσουν τις προϋποθέσεις ώστε να συγκρουστούν μαζί τους και να δημιουργήσουν το δικό τους πλαίσιο, που θα βασίζεται βέβαια σε μια επιλογή της αρεσκείας τους.[...]

Τα όρια που θέτουν οι γονείς εισάγουν τον έφηβο στην πραγματικότητα και τον προσγειώνουν ομαλά σε αυτήν. Ένας νέος άνθρωπος είναι σε επαφή με τα όνειρά του και συνδέεται με την υλοποίησή τους, αν

βιώσει ότι η πραγματικότητά του, που την αποτελούν αρχικά οι γονείς του και στη συνέχεια ο υπόλοιπος κόσμος, τον αποδέχεται, αλλά χρειάζεται και εκείνος να την αποδεχτεί και να σεβαστεί τον δικό του ρόλο σε αυτήν. Οι ματαιώσεις, δηλαδή, που δοκιμάζει από γονείς με σταθερή και συνεπή συμπεριφορά, με την έννοια πως δεν μπορεί να τα έχει όλα στη ζωή του ή να κάνει τα πάντα στον κόσμο του, τον εισάγουν στην έννοια ενός ηθικού νόμου που θα είναι αυτονόητο ότι θα τον ακολουθήσει, όχι για τους άλλους αλλά γιατί χάρη σε αυτόν η δική του ζωή θα είναι καλύτερη.

Οι γονείς δεν πρέπει να ικανοποιούν όλες τις ανάγκες του εφήβου, γιατί με αυτόν τον τρόπο τον εισάγουν σε μια ψευδαίσθηση ότι όλες οι επιθυμίες πρέπει να ικανοποιούνται αυτόματα. Έτσι βέβαια δεν βιώνει την ματαιώση που θα την συναντήσει στη ζωή του και, εάν δεν έχει αναμετρηθεί με αυτήν σε μια περίοδο της ζωής του, που οι σημαντικοί άνθρωποι της ζωής του θα είναι δίπλα του να τον στηρίζουν συναισθηματικά, μπαίνει απροετοίμαστος σε μια ψυχική πραγματικότητα, που οι συγκυρίες που θα τύχουν στο δρόμο του θα τον βρουν ευάλωτο και εύθραυστο και θα καταφύγει σε ψευδαισθήσεις για να λυτρωθεί.

Ο έφηβος χρειάζεται όρια. Όσο κι αν δυσανασχετεί κι αν αντιδρά στο άκουσμά τους. Οτιδήποτε παρέχει ασφάλεια είναι αποδεκτό για εκείνον και το έχει ανάγκη, για να φτιάξει το δικό του χάρτη ως ενήλικας, που θα πρέπει να μην είναι κενός, αλλά να έχει σημεία από τους γονείς του, στα οποία θα πορευτεί, για να χαράξει τον δικό του δρόμο.

Απάντηση:

- Στην παράγραφο υπάρχει ανακεφαλαίωση.
- Ολοκλήρωση του Κειμένου με γενίκευση – ανακεφαλαιωτική δήλωση της κατευθυντήριας ιδέας («Ο έφηβος χρειάζεται όρια»).
- Επαναλαμβάνεται ο ίδιος παραλληλισμός της ζωής με διαδρομή/ πορεία σαν σχήμα κύκλου («να φτιάξει το δικό του χάρτη», «να χαράξει τον δικό του δρόμο»).

5. Κριτήριο 19497

Εκφώνηση : Στην πρώτη παράγραφο η αρθρογράφος του Κειμένου 1 επιλέγει να παραθέσει την ιστορία ενός 14χρονου πρόσφυγα και τα λόγια του επιστημονικού υπεύθυνου του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες. Ποιον σκοπό υπηρετεί η επιλογή της αυτή; Να τεκμηριώσεις την απάντησή σου με βάση το Κείμενο.

Το ένδυμα ως άλλη «ταυτότητα»

Πριν από λίγο καιρό αυτή η είδηση μάς είχε συγκλονίσει όλους. Ένας 14χρονος πρόσφυγας, που ξεκίνησε από το Μάλι, για να βρει την τύχη του στην Ευρώπη, πνίγηκε στα ανοιχτά της Ιταλίας. Στο εσωτερικό του μπουφάν του βρέθηκε ραμμένος ο σχολικός του έλεγχος. Το παιδί ήθελε προφανώς όλοι να γνωρίζουν πως ήταν καλός μαθητής. «Αυτή η είδηση με συγκλόνησε. Εκτός των άλλων αποδεικνύεται ότι το ρούχο δεν είναι μόνο κάτι που φοράμε. Φέρει τόσο τη συλλογική μνήμη όσο και τη μνήμη αυτού που το φοράει», είπε ο επιστημονικός υπεύθυνος του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες στη διάρκεια της

εναρκτήριας εκδήλωσης του προγράμματος *Creative Europe «The Fabric of My Life»*, που εστιάζει στη θέση των υφασμάτων και των ενδυμάτων στη ζωή και στη μνήμη παλαιών και σύγχρονων προσφύγων.

Με πολλές ευρωπαϊκές χώρες να έχουν προχωρήσει σε ρυθμίσεις σχετικά με το κάλυμμα της κεφαλής των γυναικών (στην Ελλάδα δεν έχει υπάρξει σχετική απαγόρευση), οι νομικοί απευθύνθηκαν σε ανθρώπους που συναναστρέφονται καθημερινά πρόσφυγες και μετανάστες (μέλη οργανώσεων, κοινωνικούς λειτουργούς, εργαζόμενους σε camps κ.λπ.). Τι παρατηρούν σε σχέση με τις ενδυμασίες; Πώς επηρεάζει το ρούχο την αλληλεπίδρασή τους; Για το θέμα της μαντίλας οι περισσότεροι θεωρούν ότι αποτελεί έκφραση θρησκευτικών πεποιθήσεων, αλλά και μνήμης, πολιτισμικών αξιών, παράδοσης, ταυτότητας, του κόσμου που φέρνουν μαζί τους. Είναι χαρακτηριστικό ότι σε έρευνες που έγιναν σε μετανάστριες στη Γαλλία και στο Βέλγιο μετά τις απαγορεύσεις οι γυναίκες είπαν ότι πλέον νιώθουν πιο «αόρατες» από πριν.

Όταν πρωτοέρχονται στην Ευρώπη, η ενδυματολογική τους «ταυτότητα» είναι πιο έντονη. Οι γυναίκες δίνουν σημασία στο μήκος της φούστας ή του φορέματος, φροντίζουν πάντα να είναι καλυμμένα τα χέρια, τα πόδια και τα μαλλιά, και ανάλογα με τη χώρα προέλευσής τους φορούν ρούχα σκούρου χρώματος ή ανοιχτόχρωμα και χρωματιστά. Χαρακτηριστική όμως ήταν μια μαρτυρία: «Είχαμε μια μονογονεϊκή οικογένεια με αρχηγό τη μάνα, με υψηλό μορφωτικό επίπεδο, υπήκοο Συρίας. Εργαζόταν ως διερμηνέας και, ενώ τη γνωρίσαμε στην Ειδομένη με μαντίλα, στη συνέχεια αποφάσισε μόνη της ότι δεν τη θέλει πια και την αφαίρεσε».[...]

Όπως ειπώθηκε, φαίνεται ότι το γεγονός πως δεν υπήρξε ρύθμιση για τη μαντίλα στην Ελλάδα λειτούργησε θετικά. Η αλλαγή έγινε σταδιακά και με ομαλό τρόπο. «Λόγω της παράδοσης, του γεγονότος δηλαδή ότι πολλοί από εμάς έχουμε γιαγιάδες που φορούσαν μαντίλι και μάλιστα χωρίς να τις υποχρεώνει κανείς, η ελληνική κοινωνία, αλλά και οι Αρχές επέδειξαν ανεκτικότητα. Θα μπορούσε η Ελλάδα να είναι παράδειγμα για το πώς η μη επιβολή ενός μέτρου μπορεί να έχει καλύτερα αποτελέσματα». Πώς όμως επηρεάζουν εμάς τα ρούχα των μεταναστών; Οι άνθρωποι που μίλησαν στην έρευνα, δήλωσαν ότι σήμερα ντύνονται με περισσότερο χρώμα, πιο ελαφριά και πιο πολύχρωμα. «Ήμασταν πολύ συντηρητικοί πριν».

Απάντηση: Η αρθρογράφος ξεκινώντας το κείμενό της με την ιστορία ενός 14χρονου πρόσφυγα πετυχαίνει να αποδώσει με άμεσο και ελκυστικό τρόπο το κύριο θέμα προβληματισμού ότι η ενδυμασία δεν είναι μια απλή επιλογή, αλλά προσδιορίζει την ταυτότητα του ατόμου. Μάλιστα, για να το ενισχύσει, αξιοποιεί τα λόγια του επιστημονικού υπεύθυνου του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες. Επιπλέον, στην προλογική παράγραφο καταφέρνει να δημιουργήσει πρωτοτυπία, δημιουργεί περιέργεια και εγείρει το ενδιαφέρον του αναγνώστη για τη συνέχεια του κειμένου.

6. Κριτήριο 19507

Εκφώνηση : Να χαρακτηρίσεις την καθεμία από τις ακόλουθες προτάσεις ως σωστή ή λανθασμένη και να αιτιολογήσεις με συντομία τις επιλογές σου.

α. Η 1η και η 2η παράγραφος ενωμένες («*Η συμβολική επιλογή της επετείου ... όπου οικοδομείται το νεοσύστατο ελληνικό κράτος.*») **θα μπορούσαν να λειτουργήσουν ως πρόλογος στο Κείμενο αυτό, όπως σου έχει δοθεί.**

β. Η τελευταία παράγραφος («*Όλες οι γλώσσες του κόσμου ... όταν παύει να χρησιμοποιείται στην επικοινωνία.*») **θα μπορούσε να λειτουργήσει ως επίλογος στο Κείμενο αυτό, όπως σου έχει δοθεί.**

Ελευθερία και γλώσσα: Η οικοδόμηση της εθνικής ταυτότητας στηρίζεται άμεσα στη γλωσσική ταυτότητα

Η συμβολική επιλογή της επετείου του θανάτου του Διονυσίου Σολωμού (9 Φεβρουαρίου) για να γιορτάζεται η «Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας» με οδηγεί να υπενθυμίσω τη γνωστή ρήση του ποιητή στον «Διάλογό» του:

μήγαρις έχω άλλο στο νου μου πάρεξ ελευθερία και γλώσσα

Ελευθερία και γλώσσα είναι έννοιες αλληλένδετες και δεν είναι τυχαίο ότι ο ποιητής διατυπώνει αυτή την αλήθεια σε μια ιστορική περίοδο όπου οικοδομείται το νεοσύστατο ελληνικό κράτος.

Η γλώσσα κάθε λαού αποτελεί το σπουδαιότερο πολιτισμικό μνημείο πάνω στο οποίο βρίσκεται ανεξίτηλα αποτυπωμένη όλη η ιστορία του. Πάνω στη γλώσσα σμιλεύεται η ιστορία κάθε λαού.

Φαντασθείτε μια Ελλάδα ελεύθερη που δεν μιλάει ελληνικά! Αλλά με το ίδιο σκεπτικό φαντασθείτε μια Γαλλία που δεν μιλάει γαλλικά, μια Γερμανία που δεν μιλάει γερμανικά κ.ο.κ.!

Με άλλα λόγια η οικοδόμηση της εθνικής ταυτότητας στηρίζεται άμεσα στη γλωσσική ταυτότητα. Η Ελλάδα υπάρχει ως Ελλάδα, γιατί μιλάει ελληνικά. Αν θέλουμε να διαφυλάξουμε την ελληνικότητά μας, είναι απαραίτητο να διαφυλάξουμε τη γλώσσα μας ως κόρην οφθαλμού.

Η γλώσσα, κάθε γλώσσα, είναι άρρηκτα συνυφασμένη με τον ανθρώπινο βίο, με την ανθρώπινη ζωή. Μέσα στη γλώσσα που χρησιμοποιεί κάθε κοινωνικό σύνολο, κάθε λαός μπορούμε να ανιχνεύσουμε τις περισσότερες πολιτισμικές αξίες και ιδιαιτερότητες που μας επιτρέπουν να τον αναγνωρίσουμε. Η γλώσσα κάθε λαού αποτελεί το σπουδαιότερο πολιτισμικό μνημείο πάνω στο οποίο βρίσκεται ανεξίτηλα αποτυπωμένη όλη η ιστορία του. Πάνω στη γλώσσα σμιλεύεται η ιστορία κάθε λαού.

Όλες οι γλώσσες του κόσμου –υπολογίζουμε ότι μιλιούνται σήμερα στον πλανήτη μας γύρω στις 6.000 γλώσσες– όλες οι γλώσσες του κόσμου, υπ' αυτή την έννοια, αποτελούν πολιτισμική κληρονομιά της ανθρωπότητας. Προσοχή όμως: οι γλώσσες μπορούν και να εξαφανιστούν. Σήμερα κανένας λαός δεν μιλάει λατινικά, αλλά ούτε και χεττιτικά που μιλιόντουσαν στη Μικρά Ασία γύρω στη 2η χιλιετία π.Χ. από τους Χετταίους ή Χιττίτες. Σύμφωνα με ανακοίνωση της Ουνέσκο (υπ. αριθμ. 2002 – 07) στα πλαίσια του 21ου αιώνα, του αιώνα μας, 50 έως 80% των ομιλουμένων σήμερα γλωσσών, πρόκειται να εξαφανιστούν.

Κατά κανόνα θεωρούμε ότι μια γλώσσα απειλείται να εξαφανιστεί, όταν παύουν οι γονείς να την μεταδίδουν στα παιδιά τους, όταν παύει να χρησιμοποιείται στην επικοινωνία.

Απάντηση:

α. Σωστό: στις παραγράφους αυτές παρατίθενται η κατευθυντήρια ιδέα του Κειμένου (η σχέση της γλώσσας με την ελευθερία) αλλά και η αφορμή (Παγκόσμια Ημέρα Ελληνικής Γλώσσας).

β. Λάθος: στην τελευταία παράγραφο κατατίθεται μια πρόσθετη πληροφορία που λειτουργεί ως επιπλέον υποστηρικτικό δεδομένο στους προηγούμενους συλλογισμούς, οπότε δε συνιστά επίλογο, εφόσον δε δίνεται η αίσθηση ανακεφαλαίωσης/ ολοκλήρωσης του κειμένου.

7. Κριτήριο 19538

Εκφώνηση : Να επιβεβαιώσεις τον δομικό ρόλο της 1ης παραγράφου του Κειμένου 1 ως προλόγου επισημαίνοντας δύο (2) στοιχεία.

Ένα ευρηματικό υπαίθριο αναγνωστήριο θέλει να καταπολεμήσει τον αναλφαβητισμό στην Ινδία

Στην Ινδία ο στόχος της κυβέρνησης είναι να καταπολεμήσει ανάμεσα στους νέους ενήλικους άνδρες και γυναίκες τον αναλφαβητισμό μέχρι το 2030. Οι αριθμοί αποκαλύπτουν μια τραγική πραγματικότητα. Περίπου 750 εκατομμύρια άτομα άνω των 15 ετών δεν έχουν ακόμη βασικές δεξιότητες ανάγνωσης και γραφής. Η προσπάθεια να μάθουν να διαβάζουν θα οδηγήσει στη μείωση του εγκλήματος, στην ανακούφιση από τη φτώχεια, στη βελτίωση της υγείας και την αύξηση της απασχόλησης.

Το αρχιτεκτονικό γραφείο Nudes ετοίμασε στο Μπουμπάι μια υπαίθρια αρθρωτή κατασκευή που μπορεί να λειτουργεί ως βιβλιοθήκη, αλλά και ως υπαίθριο αναγνωστήριο και στοχεύει να προωθήσει την αρετή της μάθησης μέσω της δημιουργίας ενός διαδραστικού χώρου.

Το περίπτερο «Book Worm» είναι σε ανοιχτό χώρο, για να μπορέσει να προτρέψει παιδιά και νέους που διστάζουν να περάσουν το κατώφλι βιβλιοθηκών και αποφεύγουν τις δομές και τα θεσμικά όργανα, να νιώσουν πιο άνετα με έναν τόπο ανάγνωσης.

Ο στόχος ήταν να δημιουργηθεί ένα τοπίο βιβλίων που καλεί τα παιδιά να εξερευνήσουν και να μάθουν ταυτόχρονα. «Θέλαμε τα παιδιά να ασχολούνται με την ανάγνωση ως διασκεδαστική δραστηριότητα, να τα ενθαρρύνουμε να διαλέγουν βιβλία και να διαβάζουν, ανεξάρτητα από τη γλώσσα. Το περίπτερο είναι σαν ένα «σκουλήκι» που μέσα από το τοπίο γεννήθηκε, για να προσφέρει μια μοναδική εμπειρία περιήγησης κατά μήκος ενός μονοπατιού» λένε οι αρχιτέκτονες.

Το «Book Worm» είναι ένα αναπτυσσόμενο περίπτερο κατασκευασμένο από περίπου 3.600 αρθρωτά προκατασκευασμένα στοιχεία, για να φιλοξενήσει βιβλία και χώρους για ανάγνωση. Έχει αποτύπωμα χαμηλού άνθρακα και προωθεί τεχνολογίες αειφόρου οικοδόμησης, για να φιλοξενήσει ανάγνωση, δραστηριότητες αφήγησης και να αναπτύξει την κοινωνικότητα.

Το περίπτερο κατασκευάστηκε και αναπτύχθηκε επιτόπου εντός μίας εβδομάδας. Φιλοξενεί βιβλία που έχουν δωρηθεί από διάφορα σχολεία σε όλη την πόλη. Αυτά τα βιβλία θα δωρηθούν στο τέλος σε ΜΚΟ και σε άπορα παιδιά, όταν το περίπτερο διαλυθεί και ταξιδέψει σε άλλα μέρη της χώρας, τόσο σε αγροτικές όσο και σε αστικές περιοχές, διαδίδοντας το μήνυμα της ενδυνάμωσης μέσω της εκπαίδευσης.

Απάντηση: Ο στόχος του προλόγου είναι να ενημερώσει τον αναγνώστη / να τον εισαγάγει στο θέμα του Κειμένου, να κεντρίσει το ενδιαφέρον του.

Η 1η παράγραφος επιτελεί τους στόχους αυτούς καθώς:

- εισάγει τον αναγνώστη στο ζήτημα του αναλφαβητισμού στην Ινδία και στην προσπάθεια της κυβέρνησης να το αντιμετωπίσει,
- προσελκύει το ενδιαφέρον του αναγνώστη, καθώς τον προβληματίζει για τη δραματική έκταση του αναλφαβητισμού στη χώρα αυτή (Περίπου 750 εκατομμύρια άτομα άνω των 15 ετών) με τις ολέθριες επιπτώσεις του, τις οποίες ελπίζει να ανατρέψει η κυβέρνηση λαμβάνοντας μέτρα. Ένα από αυτά τα μέτρα είναι και το υπαίθριο αναγνωστήριο για το οποίο γίνεται λόγος στη συνέχεια του άρθρου.

8. Κριτήριο 14445

Εκφώνηση : Ρόλος του προλόγου σε ένα κείμενο είναι να μας εισαγάγει στο θέμα και να κεντρίσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη. Πιστεύεις ότι η εισαγωγή στο Κείμενο 1 υπηρετεί τους παραπάνω στόχους; Τεκμηρίωσε την απάντησή σου με συντομία.

Λειτουργικά αναλφάβητοι όλοι μας

Τα στοιχεία που δόθηκαν στο φως της δημοσιότητας στα μέσα του προηγούμενου μήνα πραγματικά σοκάρουν. Η ανεξάρτητη Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (ΑΔΙΠΠΔΕ) στην ετήσια έκθεσή της για το 2019, παρουσιάζοντας τις απογοητευτικές επιδόσεις των μαθητών της Β' Λυκείου στα γενικά και στα επαγγελματικά λύκεια, προειδοποίησε ότι υπάρχει πιθανότητα ένας μεγάλος αριθμός αποφοίτων των Λυκείων τα επόμενα χρόνια να είναι λειτουργικά αναλφάβητοι.

Είναι βέβαιο ότι ξέρουμε τι ακριβώς είναι ο λειτουργικός αναλφαβητισμός; Παλαιότερα υπήρχαν οι αναλφάβητοι – όσοι δεν ήξεραν να γράφουν, να διαβάζουν, να κάνουν πράξεις αριθμητικής κ.τ.λ. Με τον καιρό, καθώς αυτοί ευτυχώς άρχισαν να μειώνονται πολύ, αφού ως χώρα προοδεύσαμε, οι ειδικοί άρχισαν να προσέχουν κάτι άλλο σημαντικότερο, δηλαδή πόσοι από όλους όσοι έχουν αποκτήσει τις στοιχειώδεις γνώσεις γραφής, ανάγνωσης και μαθηματικών στο σχολείο, τις χρησιμοποιούν κιόλας στην καθημερινότητά τους. Ο προβληματισμός οδήγησε στις τωρινές μελαγχολικές διαπιστώσεις: τα παιδιά γνωρίζουν και να γράφουν και να διαβάζουν, δεν τους λείπει επίσης η γνώση των βασικών στην Άλγεβρα, στη Γεωμετρία, στη Φυσική ή στη Χημεία – μόνο που όλη αυτή η γνώση δεν χρησιμοποιείται και χάνεται.

Λειτουργικά αναλφάβητοι προκύπτουν εκεί που η γνώση των βασικών μαθημάτων που διδάσκονται σε ένα σχολείο δεν αφομοιώνεται από τους μαθητές και άρα δεν χρησιμοποιείται.

Είναι, νομίζω, προφανές ότι μια κοινωνία με πολλούς λειτουργικά αναλφάβητους θα έχει μεγάλα προβλήματα: η αδυναμία χρησιμοποίησης της γνώσης έχει ακριβώς την ίδια συνέπεια με την άγνοια, καθώς καταργείται η πιθανότητα να υπάρχει οποιαδήποτε πρόοδος, διότι το άτομο δεν χρησιμοποιεί τα «εφόδιά» του, στη μία περίπτωση γιατί δεν τα ξέρει και στην άλλη περίπτωση γιατί δεν τα έχει.

Ο λειτουργικά αναλφάβητος δεν γνωρίζει την άγνοιά του – νομίζει ότι δεν έχει πρόβλημα. Δεν έχει καμία διαφορά από τη φιγούρα του αμόρφωτου μορφωμένου την οποία ολόένα και συχνότερα συναντάμε: αναφέρομαι σε ανθρώπους με πτυχία και θέσεις, οι οποίοι όμως δεν ξέρουν να φερθούν και γίνονται κατά συνέπεια επιζήμιοι.

Ομολογώ ότι βρίσκω άδικο για τα παιδιά οι στατιστικές που αφορούν τον λειτουργικό αναλφαβητισμό να εστιάζονται αποκλειστικά στα ίδια. Κανονικά θα έπρεπε ανάλογες στατιστικές να γίνονται και με δείγμα τους μεγαλύτερους. Τα παιδιά έχουν πάντα το άλλοθι του μέλλοντός τους: πάντα πιστεύουμε ότι θα βρουν έναν τρόπο να αντιμετωπίσουν τα προβλήματά τους καλύτερα από εμάς. Εμείς οι μεγάλοι λειτουργικά αναλφάβητοι είμαστε πραγματικά χαμένοι από χέρι...

Απάντηση: Ο Πρόλογος στο Κείμενο 1 περιλαμβάνει στοιχεία έρευνας από την ΑΔΙΠΠΔΕ, τα οποία λειτουργούν ως αφόρμηση για το θέμα που αναλύει ο συντάκτης στη συνέχεια. Αποτελεί κατάλληλη εισαγωγή για το ζήτημα του λειτουργικού αναλφαβητισμού που αναλύεται στη συνέχεια. Ακόμη, προσελκύει το ενδιαφέρον του αναγνώστη και τον προβληματίζει, καθώς αναφέρεται πως τα στοιχεία της έρευνας προκαλούν σοκ και οι επιδόσεις των μαθητών είναι απογοητευτικές. Επομένως, ο Πρόλογος εισάγει τον αναγνώστη στο θέμα και προκαλεί το ενδιαφέρον του για τον προβληματισμό.

9. Κριτήριο 17206

Εκφώνηση : Ποια έκταση περιλαμβάνει, κατά τη γνώμη σου, η εισαγωγή στο Κείμενο 1; Αιτιολόγησε με συντομία την απάντησή σου.

Μήπως ζούμε στη «χρυσή εποχή» των ηλικιωμένων;

Πριν από τρία χρόνια ο Καρλ Ονορέ, δημοσιογράφος, συγγραφέας και γκουρού του «slow parenting» ή, αλλιώς, «του κινήματος των χαλαρών γονιών», γνωστός στην Ελλάδα από το βιβλίο του «Το μανιφέστο της χαρούμενης παιδικής ηλικίας», είχε μια πραγματικά δυσάρεστη εμπειρία. Ως αληθινός Καναδός, αν και γεννήθηκε στη Σκωτία και κατοικεί στο Λονδίνο, ο Ονορέ λατρεύει το χόκεϊ επί πάγου και εξακολουθεί να παίζει σκληρά και γρήγορα στην ηλικία των 51 ετών.

Μια μέρα, όμως, σε ένα τουρνουά κάποιος παρατήρησε ότι ήταν ο μεγαλύτερος ανάμεσα σε 240 αντιπάλους. Ήξερε ότι ήταν ένας από τους μεγαλύτερους σε ηλικία παίκτες, το να του το πουν όμως έτσι ωμά τον σόκαρε. Ο Ονορέ ήταν τότε 48 ετών, τα 50 πλησίαζαν απειλητικά και «το φοβερό βάρος του

αριθμού», όπως το ονομάζει, άρχισε να τον ρίχνει. Τα γεράματα θα ήταν άραγε τόσο κακά όσο έλεγαν όλοι; Μήπως το μόνο που είχε να περιμένει πια ήταν η εξασθένηση και ο θάνατος; Επιστρέφοντας στο Λονδίνο με το τρένο, αποφάσισε να γράψει για το θέμα αυτό.

«Ένιωσα την ανάγκη να κατανοήσω τη δική μου σχέση με τον αριθμό (των 50 ετών), τι σημαίνει γήρανση και πώς θα ήμουν σε 10 ή 20 χρόνια», λέει σε συνέντευξή του στον βρετανικό Guardian. Και το αποτέλεσμα ήταν ένα βιβλίο με το οποίο καλεί την κοινωνία να εναντιωθεί στα στερεότυπα και τις διακρίσεις που σχετίζονται με την ηλικία, και τα άτομα να σταματήσουν να ανησυχούν για τη διαδικασία της γήρανσης.

Ο Ονορέ ταξίδεψε σε όλο τον κόσμο αναζητώντας ενεργούς, ηλικιωμένους ανθρώπους με υψηλές επιδόσεις, αλλά τονίζει ότι δεν τους θεωρεί κανόνα.[...] Μετά από τρία χρόνια έρευνας και εξετάζοντας τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται οι ηλικιωμένοι σε όλο τον κόσμο, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, από πολλές απόψεις, τα «γεράματα» (όρος που δεν θα χρησιμοποιούσε ποτέ) είναι μια «χρυσή εποχή»: υπάρχουν περισσότεροι ηλικιωμένοι, είναι πιο υγιείς, πιο δραστήριοι και πολλοί είναι καλύτεροι από ό,τι σε προηγούμενες ηλικίες. Δεν αγνοούνται πλέον ούτε περιθωριοποιούνται. Αλλά, κατά την άποψή του, αυτό είναι μόνον η αρχή.[...]

Ο δημοσιογράφος του Guardian τον ρώτησε σε ποια ηλικία «γερνάμε» κατά τη γνώμη του, αλλά ο Ονορέ αρνείται να δώσει έναν αριθμό: «Χρησιμοποιώ τη λέξη “μεγαλύτερος” με πολύ ελαστικό τρόπο, λέει, ο ορισμός είναι πολύ ρευστός, και το να κλείσουμε τους ανθρώπους μέσα στο “κουτί των γηρατειών” στενεύει τους ορίζοντες.» [...]

Απάντηση: Η εισαγωγή στο Κείμενο 1 δεν περιορίζεται στην έκταση της πρώτης παραγράφου, όπως παρατηρούμε συνήθως, αλλά επεκτείνεται και στη δεύτερη παράγραφο. Ο λόγος είναι ότι ο αρθρογράφος επιλέγει στην πρώτη παράγραφο να αναφέρει ένα περιστατικό που συνέβη στον Καρλ Ονορέ (πριν τρία χρόνια... δυσάρεστη εμπειρία), το οποίο χαρακτηρίζει ως δυσάρεστη εμπειρία και εξηγεί στη δεύτερη παράγραφο. Επομένως, ανάμεσα στις δύο παραγράφους υπάρχει η κοινή αναφορά στο περιστατικό που αποτελεί την αφορμή για τον προβληματισμό. Αυτός αναδεικνύεται με τα ερωτήματα που έθεσε ο Καρλ Ονορέ (Τα γεράματα θα ήταν άραγε τόσο κακά όσο έλεγαν όλοι; Μήπως το μόνο που είχε να περιμένει πια ήταν η εξασθένηση και ο θάνατος;), ερωτήματα στα οποία απαντά με το βιβλίο του και συνιστούν το θεματικό κέντρο του Κειμένου. Επομένως, η εισαγωγή στο θέμα του Κειμένου πραγματοποιείται στο τέλος της δεύτερης παραγράφου.

10. Κριτήριο 28048

Εκφώνηση : Εξέτασε αν η πρώτη παράγραφος του Κειμένου 1 μπορεί να θεωρηθεί εισαγωγική και τεκμηρίωσε με συντομία την απάντησή σου.

**Εργαστήρια θεατρικού παιχνιδιού για παιδιά & εφήβους με τη Σοφία Παπαδοπούλου και
την Ομάδα των Πέντε Εποχών**

Τα παιδιά, ως ευαίσθητοι αποδέκτες απορροφούν όλους τους κραδασμούς της σύγχρονης κοινωνίας, γι' αυτό στις μέρες μας η ανάγκη για ουσιαστική επικοινωνία και έκφραση είναι επιτακτική.

Η Σοφία Παπαδοπούλου ηθοποιός, σκηνοθέτης και εμπνευστήρια φιλοδοχεί και αυτήν τη χρονιά μέσω της χαράς του παιχνιδιού και του θεάτρου, να δώσει μια διέξοδο στις ανησυχίες των παιδιών, που θα φωτίσει τον ψυχικό τους κόσμο, θα «ξεκλειδώσει» τις καρδιές και τα εκφραστικά τους μέσα και θα τα οδηγήσει στα «μονοπάτια» της ενσυναίσθησης.

Στα εργαστήρια της Ομάδας των Πέντε Εποχών, που στεγάζονται στο Θέατρο 104 από το 2014, σε ένα κλίμα αποδοχής και ενθάρρυνσης, με ομαδικότητα και συνεργασία (χωρίς το άγχος της απόρριψης, του σωστού και του λάθους) τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να «συναντηθούν» με τη δική τους αλήθεια και να ανακαλύψουν τον «έναν», τον «μοναδικό» εαυτό τους, να κινητοποιήσουν μηχανισμούς προσαρμογής και τελικά να βρουν τρόπους να επικοινωνήσουν, να σχετιστούν και να αναπτύξουν δεξιότητες ζωής. Συγκεκριμένα: μαθαίνουν να παίρνουν πρωτοβουλίες και να βρίσκουν μόνα τους απαντήσεις και λύσεις, μαθαίνουν να «αναγνωρίζουν» τα συναισθήματά τους και τα συναισθήματα των άλλων, ενισχύουν την αισθητική καλλιέργεια και τη γλωσσική τους ανάπτυξη.

Με πολλαπλά ερεθίσματα (από τις τέχνες, την κοινωνική ζωή, ψυχολογία, λογοτεχνία κ.α.) και τεχνικές (θεατρικό παιχνίδι, σωματικό θέατρο, αυτοσχεδιασμούς, παιχνίδια ρόλων), τα εργαστήρια της Ομάδας των Πέντε Εποχών λειτουργούν ως ένα «πεδίο δράσης», που αποτελεί για τα παιδιά πηγή ευαισθητοποίησης, έκφρασης, επινόησης, αλληλεπίδρασης, αυτοπεποίθησης, αποδοχής, έκπληξης, διασκέδασης, απόλαυσης και στοχασμού!

Τα παιδιά θα έχουν τη χαρά να «μοιραστούν» την εμπειρία τους, με γονείς συγγενείς και φίλους «στη δική τους παράσταση», που θα πραγματοποιηθεί στην Κεντρική Σκηνή του Θεάτρου 104, στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

Απάντηση: Ναι, μπορεί να θεωρηθεί εισαγωγική, διότι αναφέρει το πρόβλημα, δηλαδή την επίδραση των προβλημάτων της σύγχρονης εποχής στα παιδιά, και στη συνέχεια προτείνει ως λύση την ουσιαστική επικοινωνία και έκφραση. Τη λύση αυτή αναπτύσσει το κείμενο στις επόμενες παραγράφους. Με αυτό τον τρόπο εισάγεται στο θέμα του κειμένου.

11. Κριτήριο 28113

Εκφώνηση : Σκοπός του προλόγου ενός κειμένου είναι να εισαγάγει τον αναγνώστη στο θέμα και να κεντρίσει το ενδιαφέρον του. Πώς επιτυγχάνεται κάτι τέτοιο στο Κείμενο 1;

«Όταν δανείζεσαι μια αγγλική λέξη δεν την προφέρεις όπως ο Άγγλος»

Απόσπασμα από συνέντευξη του καθηγητή Γλωσσολογίας και πρώην προέδρου του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών, Γιώργου Ξυδόπουλου στην εφημερίδα lifo και στον Γ. Λαμπράκη.

Ψάχνοντας να βρω κάποιες άγνωστες σ' εμένα λέξεις από διάφορες αργκό, συνειδητοποίησα πως υπάρχει τρομερή ζωντάνια μέσα στη διαδικασία δημιουργίας λέξεων, φράσεων και τρόπων ομιλίας. Ζωντάνια που δεν μπορεί να μεταφερθεί από τη σχολική διαδικασία, που όμως αποτελεί οργανικό κομμάτι της εκμάθησης όλων των γλωσσών.[...] Πλήθος λέξεων και εκφράσεων από την αργκό χρησιμοποιείται ασυναίσθητα απ' όλους και όλες μας, ειδικά στις πιο κάζουαλ περιστάσεις. Οι αργκό μπολιάζουν όλες τις γλώσσες, ανανεώνοντάς τες διαρκώς και η κοινή νέα ελληνική δεν θα μπορούσε να έχει διαφορετική μοίρα. Απευθύνθηκα, λοιπόν, στον καθηγητή Γλωσσολογίας και μέχρι πρότινος πρόεδρο του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών Γιώργο Ξυδόπουλο που έχει ασχοληθεί εκτενώς με τις αργκό και όχι μόνο. Ξεκινήσαμε συζητώντας για αργκό και διαλέκτους για να φτάσουμε σε ευρύτερα ζητήματα που άπτονται της γλώσσας.

— **Τι είναι οι αργκό και ποια η διαφορά τους από τις διαλέκτους;**

Καταρχάς, και τα δύο αφορούν τη γλωσσική ποικιλία. Η μία είναι περισσότερο γεωγραφικά προσδιορισμένη, γι' αυτό λέγεται γεωγραφική διάλεκτος. Υπάρχει όμως και ένας άλλος όρος, η «κοινωνιόλεκτος», για μια ποικιλία που βασίζεται σε κοινωνικές παραμέτρους (ηλικία, φύλο, κοινωνική τάξη, επάγγελμα κ.λπ.). Η αργκό ή αλλιώς αγοραία γλώσσα, σλανγκ ή περιθωριακή γλώσσα, όπως αποκαλείται πολλές φορές στη βιβλιογραφία, είναι ο τρόπος χρήσης της γλώσσας και το λεξιλόγιο που αφορούν τη μη τυπική χρήση της γλώσσας από συγκεκριμένες ομάδες. Μη τυπική χρήση της γλώσσας μπορεί να κάνουμε κι εμείς, ασχέτως της δουλειάς μας – κι εγώ στις ανεπίσημες περιστάσεις επικοινωνίας με τους φίλους μου, που αισθάνομαι πιο οικεία, μπορώ να χρησιμοποιώ κάλλιστα και σλανγκ. Δεν υπάρχουν σαφείς διαχωριστικές γραμμές μεταξύ αυτών που τη χρησιμοποιούν και των υπολοίπων.

— **Έχετε ασχοληθεί επίσης και με τον εξαγγλισμό της ελληνικής γλώσσας.**

Ναι, και είναι ακόμα σε εξέλιξη αυτή η έρευνα. Όπως και η σλανγκ, με την οποία ασχολούμαστε, έτσι και ο εξαγγλισμός μάς κάνει μεγάλη εντύπωση. Ειδικότερα η πίεση η οποία ασκείται από την αγγλική στα νέα ελληνικά, την οποία ως επιστήμονες πρέπει να την παρατηρούμε και να την περιγράφουμε. Δεν στεκόμαστε φοβικά απέναντι σε αυτό το φαινόμενο. Εκεί είναι η μεγάλη διαφορά. Είναι κάτι το οποίο δεν μπορείς να σταματήσεις. Για να το σταματήσεις θα πρέπει να κλείσουν τα πάντα, να σταματήσουμε την οποιαδήποτε επαφή με τον έξω κόσμο, να σταματήσει δηλαδή η φυσιολογική ζωή, έτσι ώστε να μην κινείται τίποτα. Ε, δεν γίνεται αυτό το πράγμα.

— **Υπάρχει όμως μια διάθεση να τεθούν κάποιιοι περιορισμοί, μη κλίνοντας, για παράδειγμα, τις ξένες λέξεις.**

Οι ξένες λέξεις μπορεί να κλίνονται ή να μην κλίνονται. Από τη στιγμή που προφέρονται στα νέα ελληνικά, αποτελούν λέξεις της νέας ελληνικής. Το πρώτο επίπεδο ενσωμάτωσης των λέξεων είναι η φωνητική-φωνολογική. Όταν δανείζεσαι μια λέξη από τα αγγλικά δεν την προφέρεις όπως ο Άγγλος. Όσο κι αν θες να μιμηθείς λίγο την προφορά ενός αγγλόφωνου, δεν το κάνεις. Το ίδιο και με τα γαλλικά. Δε λες γεστογάν, λες ρεστοράν. Λες ασανσέρ, δε λες ασανσέγ. Αυτό που παρατηρούμε, και το παρατηρούμε με μεγάλο ενδιαφέρον, είναι ότι πολλά πράγματα που θα μπορούσαμε να τα λέμε με διαφορετικό τρόπο στα ελληνικά, επιλέγουμε να τα λέμε στα αγγλικά, κι αυτό πάλι το αντιμετωπίζουμε ως απόλυτα φυσιολογικό.

Απάντηση: Ο δημοσιογράφος, Γ. Λαμπράκης, αφορμάται από την προσωπική του εμπειρία και διάθεση να μελετήσει τις αργκό, ως ένα στοιχείο της γλώσσας με ιδιαίτερη ζωντάνια, αλλά και ευρύτητα στη χρήση. Έτσι, μέσα στο πλαίσιο αυτής της διερεύνησης ξεκινά τη συζήτηση – συνέντευξη με τον ειδικό, καθηγητή Γλωσσολογίας, Γ. Ευδόπουλο. Ο πρόλογος προσφέρει μία εξαιρετική εισαγωγή στο θέμα και κινητοποιεί το ενδιαφέρον του αναγνώστη, καθώς ο Γ. Ευδόπουλος φαίνεται να καλείται να δώσει επιστημονική εξήγηση και οπτική σε ένα πολύ ενδιαφέρον θέμα της γλωσσικής ποικιλίας, την οποία χρησιμοποιούμε όλοι μας καθημερινά.

12. Κριτήριο 28120

Εκφώνηση : Να σχολιάσεις την αποτελεσματικότητα του προλόγου του Κειμένου 1 ως προς την απόδοση του θέματος και τη διεγερση του ενδιαφέροντος του δέκτη.

«Μαμά, μην κριντζάρεις» – Τι ελληνικά μιλάνε οι νέοι σήμερα;

«Έχει πολύ μουντ γκανγκ»: Αυτή τη φράση χρησιμοποίησε μία 14χρονη μαθήτρια συνομιλώντας με την μητέρα της, που έμεινε να την κοιτάει με ανοιχτό το στόμα, καθώς δεν είχε καταλάβει τίποτα. Η μαθήτρια εννοούσε πως... «έχει πολύ ωραίο παρεάκι». Κάθε γενιά επικοινωνεί με έναν γλωσσικό κώδικα, που μοιάζει ξένος με ό,τι γνώριζαν οι προηγούμενες. Στη γλώσσα των σημερινών νέων υπάρχουν πολλές νέες λέξεις, σε μεγάλο βαθμό επηρεασμένες από την τριβή με το διαδίκτυο, ιδιαίτερα με τα social media, τις μουσικές και τηλεοπτικές τους προσλαμβάνουσες.

Κινδυνεύει η ελληνική γλώσσα από αυτή την εξέλιξη;

«Δεν είναι σημερινό φαινόμενο, συνέβαινε πάντοτε. Οι νέοι από τα 12 έως 18, ίσως και παραπάνω, ανέπτυσαν έναν γλωσσικό κώδικα δικό τους, με τον οποίο επικοινωνούσαν μεταξύ τους και διαμορφωνόταν ανάλογα με τα ενδιαφέροντα και τις δραστηριότητές τους», λέει στην «Κ» ο Γιώργος Ευδόπουλος, καθηγητής Γλωσσολογίας στο Πανεπιστήμιο Πατρών. Ο ίδιος εντοπίζει τη διαφορά ανάμεσα στις προηγούμενες γενιές με την τωρινή «στην ταχύτητα με την οποία έρχονται όλα αυτά τα στοιχεία», πώς διαδίδονται δηλαδή στον κόσμο. «Τα παιδιά έχουν έναν διαφορετικό τρόπο επικοινωνίας μεταξύ τους μέσω του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, που διευκολύνει τη διάδοση καινούργιων λέξεων

και συνηθειών, που επηρεάζουν το λεξιλόγιό τους – οι μουσικές, όπως και το gaming.», τονίζει.

Πώς αντιδρούν ωστόσο οι γονείς στο άκουσμα όλων αυτών των λέξεων;

Ρωτήσαμε την Αθηνά Σοκόλη, επικεφαλής του ομώνυμου εκδοτικού Οίκου, που είναι μητέρα δύο παιδιών στην εφηβεία. Σημειώνει ότι τα παιδιά της έχουν δύο διαφορετικούς τρόπους να γράφουν στα greeklish την ίδια ακριβώς έκφραση. «Η κόρη μου, μεγαλύτερη σε ηλικία, διατηρεί μια πιο πιστή ορθογραφική μεταγραφή των ελληνικών στο λατινικό αλφάβητο. Ο γιος μου, την πιο ακουστική, απλοποιημένη, οδό», λέει και προσθέτει ότι και οι δύο χρησιμοποιούν τον επικοινωνιακό αυτόν κώδικα χάριν ευκολίας, ταχύτητας, και επειδή είναι της μόδας.

Της μόδας είναι επίσης να ομιλούν τη «γλώσσα» της γενιάς τους, τη δική τους «κοινωνιόλεκτο», καθώς αυτή τους κάνει να νιώθουν cool, γιατί τους εξασφαλίζει την αποδοχή τους από την ομήλικη, στενή και ευρύτερη, κοινότητα. «Τα παιδιά έχουν έναν κρυπτικό τρόπο επικοινωνίας, που δύσκολα μπορούμε να αντιληφθούμε. Προσπαθούν να επικοινωνούν χωρίς οι άλλοι να καταλαβαίνουν τι λένε, άρα πολλές λέξεις μας είναι άγνωστες. Η χρήση της γλώσσας από τους νέους βοηθά τη γλώσσα να ανανεώνεται, είναι ένας μηχανισμός ανανέωσης», τονίζει ο κ. Ξυδόπουλος.

Η επίδραση της επικαιρότητας και ο ρόλος των social media

«Οι υπολογιστές, το Διαδίκτυο, τα αγγλικά -με την ιδιότητά τους ως βασικής γλώσσας για την άντληση λέξεων- έχουν μπει για τα καλά στη ζωή όλων, και αυτό δεν αλλάζει. Αυτό όμως που μπορεί να αλλάξει είναι τα ερεθίσματα που προσφέρουμε σε ένα παιδί ώστε να το φέρουμε σε ουσιαστική επαφή με την ελληνική γλώσσα και τον ελληνικό πολιτισμό: μέσα από την ανάγνωση ενός βιβλίου, με την επίσκεψη σε ένα μουσείο, σε ένα θέατρο, μέσα από ένα ταξίδι, αφιερώνοντάς του εν γένει ποιοτικό χρόνο».

Απάντηση: Ο πρόλογος εισάγει στο θέμα του κειμένου: ο ιδιαίτερος τρόπος επικοινωνίας των νέων και ο γλωσσικός κώδικας που χρησιμοποιούν, ο οποίος μοιάζει ξένος στους υπόλοιπους. Για να κεντρίσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη, ο συγγραφέας προτάσσει μια φράση που χρησιμοποιούν οι νέοι στην καθημερινότητά τους αλλά δεν καταλαβαίνουν οι μεγαλύτεροι : «Έχει πολύ μουντ γκανγκ», που επιβεβαιώνει αυτήν ακριβώς την ιδιαιτερότητα της γλώσσας των νέων. Με το χαρακτηριστικό δηλαδή παράδειγμα της «αναποτελεσματικής» συνομιλίας μιας 14χρονης μαθήτριας με τη μητέρα της προσελκύει την προσοχή του αναγνώστη και τον προετοιμάζει για το θέμα που πραγματεύεται στο άρθρο.

13. Κριτήριο 28126

Εκφώνηση : Αν ο σκοπός του προλόγου ενός κειμένου είναι να εισαγάγει τον αναγνώστη στο θέμα που θα παρουσιαστεί με τρόπο που να ενεργοποιήσει το ενδιαφέρον του, να εντοπίσεις-τεκμηριωμένα - τα στοιχεία αυτά στο Κείμενο 1.

[Λέσχες ανάγνωσης: Η κοινωνική διάσταση της ανάγνωσης]

Στις αρχές του 21^{ου} αιώνα η άνθιση των λεσχών ανάγνωσης στη χώρα μας στρέφει το ενδιαφέρον σε διάφορους θεσμούς, οι οποίοι φιλοξενούν την ανάγνωση και ενθαρρύνουν την ομαδική επικοινωνία με τα κείμενα. Ο σκοπός των ερευνών που σχετίζονται με τις λέσχες ανάγνωσης -λαμβάνοντας υπόψη και τις διεθνείς έρευνες που μας είναι γνωστές- θα πρέπει να είναι τριπλός: να διαπιστωθούν τα κοινωνικά χαρακτηριστικά των μελών των λεσχών, να αναζητηθούν οι παράμετροι που επικάθονται στην ερμηνεία και να επισημανθούν τα χαρακτηριστικά των θεσμών που επηρεάζουν τις ερμηνευτικές προσεγγίσεις των λεσχών.

Για την υπερεκπροσώπηση των γυναικών στις λέσχες ανάγνωσης, το κοινωνικό- οικονομικό επίπεδο όσων μετέχουν σε αυτές, τη σύνδεση της συμμετοχής στις λέσχες με την προηγούμενη ή τρέχουσα επαγγελματική δραστηριότητα των μελών δεν μπορώ να πω περισσότερα εδώ. Ωστόσο, όπως προέκυψε από την παρατήρηση, οι λέσχες ανάγνωσης δεν δεσμεύονται από κανένα έξωθεν επιβεβλημένο πρόγραμμα ούτε για την επιλογή του αναγνώσματος, ούτε για την πορεία που θα πάρει η συζήτηση γύρω από αυτό. Κατά κανόνα επιλέγονται αναγνώσματα που έχουν απήχηση στις συνθήκες ζωής των μετεχόντων και, λόγω ακριβώς της ελευθερίας που είναι συνυφασμένη με το περιβάλλον της λέσχης, τα μέλη μπορούν να διατυπώσουν διαφορετικές απόψεις για το κείμενο και τη σχέση του με την κοινωνική και ατομική τους πραγματικότητα. Αυτές οι διαστάσεις συγκροτούν το κοινωνικό προφίλ των λεσχών.

Το ερώτημα γιατί έρχονται οι αναγνώστες στις λέσχες αναζητεί κι αυτό μια απάντηση. Έχει υποστηριχθεί ότι οι συμμετέχοντες ιεραρχούν μια σειρά «δώρων» από την επικοινωνία και την από κοινού ανάγνωση. Ο αναγνώστης των βιβλίων στις λέσχες δεν «εισπράττει» νοήματα, αλλά χρησιμοποιεί τα νοήματα αποσκοπώντας στην προσωπική κοινωνική του ανέλιξη. Τα χρησιμοποιεί για τον προσωπικό και, ακολούθως, τον κοινωνικό μετασχηματισμό. Δηλαδή η ανάγνωση γι' αυτόν έχει ως απώτερο στόχο την αυτοβελτίωση και τη συλλογική βελτίωση. Άρα, μπορούμε να πούμε ότι έχουμε μια μορφή ανιδιοτελούς ανάγνωσης η οποία ενδιαφέρεται για την σύνδεση της ανάγνωσης με τη ζωή και την επέκταση των συμπερασμάτων της πρώτης στη δεύτερη. [...]

Η συστηματική ή απομακρυσμένη σχέση των λεσχών με τον θεσμό που τις φιλοξενεί (βιβλιοθήκη, βιβλιοπωλείο, πολιτιστικός σύλλογος, πανεπιστημιακό τμήμα) επηρεάζει τους μηχανισμούς και τη διαδικασία προσέγγισης του κειμενικού νοήματος. Για παράδειγμα, η βιβλιοθήκη είναι ένας θεσμός που προάγει την ελεύθερη ανάγνωση και κυρίως την ανιδιοτελή ανάγνωση (πηγαίνω και βρίσκω όποιο βιβλίο μου αρέσει και το διαβάζω). Η βιβλιοθήκη έχει ακόμη μια ιδιαιτερότητα: έχει ταυτιστεί με την σιωπηλή ανάγνωση ενώ, λόγω της άνθησης των λεσχών, συνδυάζει σιωπηλή ανάγνωση και μεγαλόφωνη συζήτηση για το κείμενο. Το πανεπιστημιακό τμήμα επηρεάζεται από τις κειμενικές ερμηνείες της επίσημης κριτικής ανάλογα με το κατά πόσο κοντά ή μακριά βρίσκεται στις πολιτισμικές σπουδές. Το βιβλιοπωλείο, επίσης, είναι ένα κέντρο που προωθεί την αγορά του βιβλίου άρα σκοπεί στην διατήρηση της συζήτησης γι' αυτό

χωρίς ίσως αναγκαστικά να στρέφει προς μια ορισμένη κειμενική ερμηνεία προωθώντας, ωστόσο, κάποιες νέες κυκλοφορίες.

Απάντηση: Εισάγει τον αναγνώστη στο θέμα αναφέροντας:

- το γενικό πλαίσιο (τις λέσχες ανάγνωσης)
- το χρονικό πλαίσιο (στις αρχές του 21^{ου} αιώνα)
- τη σκοποθεσία των ερευνών, η οποία έχει τρεις πτυχές: κοινωνικά χαρακτηριστικά συμμετεχόντων, στοιχεία που συνθέτουν την ερμηνεία και ο ρόλος των θεσμών («Ο σκοπός των ερευνών ... προσεγγίσεις των λεσχών»).

Με τα παραπάνω, πέραν της ενημέρωσης του αναγνώστη, διαμορφώνεται και ο βασικός ιστός του κειμένου που ακολουθεί.

Το ενδιαφέρον ενεργοποιείται:

- Με το σοβαρό ύφος, το οποίο είναι χαρακτηριστικό της επιστημονικής προσέγγισης στο ζήτημα των παραγόντων που επιδρούν στις λέσχες ανάγνωσης.
- Με την παραγωγική πορεία ανάπτυξης του προλόγου, ξεκινά από την άνοδο των λεσχών ανάγνωσης και αναφέρει -επιγραμματικά- τα τρία βασικότερα στοιχεία, προσκαλώντας έμμεσα τον αναγνώστη να διαβάσει το άρθρο, ώστε να ενημερωθεί πλήρως.

αδιμπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ